

УДК 371.15:81'243

Сорокіна Наталія Володимирівна

кандидат педагогічних наук,

асистент кафедри методики викладання української та іноземних мов і літератур Інституту філології Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0003-3997-2205

*n.sorokina@knu.ua***Смовженко Людмила Григорівна**

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри методики викладання української та іноземних мов і літератур Інституту філології Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0003-2400-8990

smovzhenko17@gmail.com

СТВОРЕННЯ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО ІНШОМОВНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

Анотація. У статті представлено теоретичне обґрунтування алгоритму створення і реалізації професійно спрямованого навчального іншомовного інформаційно-комунікативного середовища для майбутніх учителів-філологів. Центральне місце професійно спрямованого навчального іншомовного інформаційно-комунікативного середовища належить мультимедійним навчальним презентаціям, зміст яких передбачає добір навчального матеріалу відповідно до вимог Програми і зумовлених сучасними підходами до організації професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів, а саме компетентнісного, особистісно орієнтованого і комунікативно-діяльнісного. Актуальність роботи зумовлена пошуком нових шляхів створення професійно спрямованого навчального інформаційно-комунікативного середовища для майбутніх учителів-філологів, потребою впровадження в освітній процес мультимедійних навчальних презентацій (курс «Англійська мова професійного спрямування» за спеціальністю «Освіта»). Встановлено, що використання мультимедійних навчальних презентацій з іноземної мови різних видів, зокрема наочних, презентацій-тем, з лексичною і граматичною доміантатами, комбінованих тощо, на відповідних етапах заняття (стимульовально-мотиваційному, презентаційному, мовно-когнітивному, творчо-ситуативному, аналітично-оцінювальному) у поєднанні з традиційними засобами навчання допомагають розвивати пізнавальні здібності майбутніх учителів-філологів, формувати вміння знаходити шляхи розв'язання навчальних проблем, завдяки залученню різноманітних форм комунікативної діяльності. Експериментально доведено, що конструювання професійно спрямованого навчального інформаційно-комунікативного середовища з використанням мультимедійних навчальних презентацій стимулює особистісний і професійний розвиток майбутніх учителів, підвищує інтерес до майбутньої професії. З'ясовано, що імплементація мультимедійних презентацій має бути методично доцільною і залежить від готовності й уміння педагога комбінувати презентації з традиційними засобами навчання для досягнення найкращого результату професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів.

Ключові слова: професійно спрямоване навчальне іншомовне інформаційно-комунікативне середовище; майбутні вчителі-філологи; мультимедійні навчальні презентації; етапи навчання.

1. ВСТУП

Державна національна програма «Освіта України XXI століття» визначає вектор реформування і розвитку освітньої галузі, наголошує на виключній ролі фахової підготовки майбутніх учителів, ґрадуйоване і безперервне підвищення їхнього

професійного і загальнокультурного рівнів, що ґрунтується на імплементації новітніх педагогічних і інформаційно-комунікативних технологій. Відповідно, реформа вищої школи, що стартувала в Україні у 1995 році, величезне значення приділяє проблемам підготовки майбутніх фахівців, зокрема майбутніх учителів-філологів.

Так, у 2016 році в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна) було відкрито нові спеціальності й освітні програми ОС «Бакалавр» напряму «Освіта», а саме: 014.01 Середня освіта (українська мова і література, англійська мова): «Теорія та методика навчання української мови і літератури, іноземної мови в основній школі»; 014.02 Середня освіта (Мова і література): «Зарубіжна література та англійська мова: теорія і методика навчання»; «Азербайджанська мова і література та англійська мова»; «Російська мова та зарубіжна література»; «Туркменська мова, російська мова» [1].

Отже, питання вдосконалення процесу підготовки майбутніх учителів-філологів за зазначеними спеціальностями і формування їхньої професійної іншомовної компетентності є актуальними і перспективними для Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Актуальність статті зумовлена пошуком нових шляхів створення професійно спрямованого навчального інформаційно-комунікативного середовища для майбутніх учителів-філологів.

Постановка проблеми. Пошук нових шляхів створення професійно спрямованого навчального інформаційно-комунікативного середовища для майбутніх учителів-філологів передбачає навчання, що дозволило б студенту адекватно орієнтуватися в комунікативній ситуації, тобто виконувати роль справжнього комуніканта в межах конкретного фрагмента спілкування. Відповідно, організація навчальної роботи студентів має відбуватися у формі спілкування між собою і викладачем згідно з діяльністю, особисто значущою для комунікації студентів. Така особливість здійснення освітнього процесу, що забезпечує вмотивоване використання мови як засобу мовленнєвої взаємодії у професійній сфері спілкування і максимально наближає навчальну діяльність майбутніх учителів-філологів за метою, формою, засобами її виконання до реальних умов комунікації, зумовлює створення особливих умов – моделювання комунікативного середовища, у якому відбувається навчання мовленнєвої взаємодії з певними цілями, відповідними засобами спілкування й очікуваними результатами [2]. Моделювання (від франц. *modeler* – ліпити, формувати) – це метод дослідження явищ і процесів, що ґрунтуються на заміні конкретного об'єкта досліджень (оригіналу) іншим подібним до нього (моделлю) [3]. У контексті проблеми нашого дослідження ми використовуємо метод моделювання з метою пошуку оптимального шляху організації професійної іншомовної підготовки з використанням мультимедійних презентацій, спрямованої на формування професійної іншомовної компетентності майбутніх учителів-філологів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання моделювання навчального іншомовного середовища, заснованого на використанні інформаційних технологій, не є новим у дидактиці й методиці навчання іноземних мов. Аналіз відповідної літератури [4]–[11] засвідчує, що існує ціла низка подібних за своєю сутністю понять: віртуальне середовище навчання (М. А. Бовтенко), навчальне середовище нового покоління (В. В. Лапінський), кероване комунікативне середовище (Т. В. Зубенко), дидактичний інформаційний простір (Г. О. Головченко), освітнє інформаційно-комунікаційне середовище (Є. С. Полат) тощо. Розрізненість термінології лише підкреслює його новизну, пов'язує з динамічним розвитком інформаційних технологій в освіті. Проте найбільш поширеним і, на наш погляд, таким, котрий найбільш точно відображає особливості його змісту терміном є «*навчальне іншомовне інформаційно-комунікативне*

середовище». Він асоціюється з безпосередньою метою – організація професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів, що передбачає активну інформаційну взаємодію між викладачем, студентами та впровадження мультимедійних технологій у вигляді мультимедійних презентацій.

У педагогічній літературі учені розглядають навчальне середовище як комплекс факторів [11], умов [5] або компонентів [4], що спрямовані забезпечити позитивний результат процесу навчання й особистісного розвитку студентів шляхом організації міжособистісної взаємодії його учасників. Так, Є. С. Полат зазначає, що створення навчального середовища забезпечує системну інтеграцію засобів інформаційних технологій у процес навчання з метою підвищення його ефективності [4, с. 58]; Т. В. Зубенко додає, що ці умови сприяють виникненню і розвитку процесів активної інформаційної взаємодії між викладачем, студентами та інформаційно-комунікаційними технологіями навчального призначення [5, с. 208].

Враховуючи зазначене, під *навчальним іншомовним інформаційно-комунікативним середовищем (далі НІІКС)* ми розуміємо *комплекс взаємопов'язаних компонентів, які реалізують інтеграцію мультимедійних технологій у процес формування професійної іншомовної компетентності майбутніх учителів-філологів і забезпечують таку організацію навчання, коли професійна іншомовна підготовка майбутнього вчителя-філолога відбувається у змодельованій професійно зорієнтованій комунікативній діяльності за допомогою використання мультимедійних презентацій*.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні особливостей і алгоритму створення й реалізації професійно спрямованого навчального іншомовного інформаційно-комунікативного середовища для майбутніх учителів-філологів.

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Для реалізації окресленої мети нами використано низку основних методів дослідження, а саме: загальні методи дослідження, зокрема аналіз науково-методичної і наукової літератури щодо реалізації професійно спрямованого навчального іншомовного інформаційно-комунікативного середовища для майбутніх учителів-філологів, синтез авторських напрацювань, узагальнення набутих навичок. Методика дослідження передбачає врахування теоретичних і продуктивних можливостей створення навчального іншомовного інформаційно-комунікативного середовища, аналіз його використання під час практичних занять. У роботі використано метод педагогічного спостереження за результатами педагогічно-навчальної діяльності майбутніх учителів-філологів; систематизацію й узагальнення власного досвіду впровадження мультимедійних навчальних презентацій у вивчення курсу «Англійська мова професійного спрямування» за спеціальністю «Освіта».

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

З метою ефективно організації процесу професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів засобами мультимедійних презентацій ми враховували фахову спрямованість і комунікативно-діяльнісну зорієнтованість змісту іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів, залучення мультимедійних презентацій як засобів формування професійної іншомовної компетентності майбутніх учителів-філологів, реалізацію особистісно орієнтованого підходу щодо організації процесу навчально-пізнавальної діяльності студентів.

За умови врахування зазначених чинників, усі компоненти пропонованого НПКС відображають загальний зміст роботи студентів-філологів з використанням мультимедійних презентацій, спрямованих на засвоєння філологічних знань, формування відповідних навичок і вмінь, набуття особистісного досвіду, стимулювання професійного й особистісного розвитку і саморозвитку.

Матеріальним вираженням змісту НПКС є його структурні компоненти. З огляду на особливості досліджуваної проблеми, визначаємо такі: мета; мультимедійні навчальні презентації; види мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо); форми роботи з мультимедійними навчальними презентаціями (індивідуальна, парна, групова; практичне заняття; самостійна робота); етапи організації навчання з мультимедійними навчальними презентаціями (стимульовально-мотиваційний, презентаційний, мовно-когнітивний, творчо-ситуативний, аналітично-оцінювальний); методи навчання з мультимедійними навчальними презентаціями (бесіда, дискусія, рольова гра, ділова гра, творча робота, проектна робота); традиційні засоби навчання (підручники, навчальні посібники; роздавальний матеріал; аудіо та відеоматеріали; фрагменти телепрограм; художні твори; інформація, підготовлена викладачем). Узагальнимо подану інформацію у вигляді схеми (рис. 1).

Рис. 1. Будова навчального іншомовного інформаційно-комунікативного середовища

мовленнєвих Як видно зі схеми, центральне місце фахово спрямованого НПКС відводиться мультимедійній навчальній презентації, зміст яких передбачає добір навчального матеріалу відповідно до вимог Програми і зумовлених сучасними підходами до організації професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів [12]. Згідно з вимогами до конструювання змісту мультимедійної навчальної презентації ми надаємо перевагу фахово спрямованим автентичним матеріалам соціокультурного і лінгвокраїнознавчого змісту. Інформація, отримана під час читання чи аудіювання, зазвичай, використовується в усному мовленні й на письмі шляхом виконання післятекстових умовно-мовленнєвих, мовленнєвих вправ і комунікативних завдань. Умовно-мовленнєві і мовленнєві вправи передбачають розвиток і

вдосконалення вмінь застосовувати фонетичний, лексичний, граматичний матеріал у чотирьох видах мовленнєвої діяльності шляхом виконання студентами мовленнєвих дій у ситуативних умовах за наявності комунікативного завдання [12], [13]. Комунікативне завдання зорієнтоване на закріплення пройденого навчального матеріалу, удосконалення мовленнєвих умінь, а також стимулювання особистісного і професійного розвитку і саморозвитку майбутніх учителів-філологів. У зв'язку з цим використання наочних, текстових і комбінованих презентацій [14, с. 59-63], зміст яких складає спеціально дібрана навчальна інформація у формі текстів, аудіо, відеоматеріалів, зумовлює створення навчальних ситуацій, що спонукають студентів висловлювати власну думку, ставлення до неї, її оцінку, студент погоджується або заперечує думку співрозмовника.

Так, мультимедійна навчальна презентація-тема [14, с. 60-62] «Exams and qualifications» (див. рис. 2) з лексичною домінантою передбачає пред'явлення нового фахово спрямованого лексичного матеріалу і формування відповідних навичок і вмінь його використання у мовленні. Це відбувається шляхом подання нового лексичного матеріалу у відеофайлі, а також у тексті й виконання серії домовленнєвих і мовленнєвих вправ (мовних: на вибір за певними ознаками, на підстановку, на конструювання, на визначення співвідношення слова і його значення; умовно-мовленнєвих і: на аудіювання або читання тексту з метою одержання інформації і висловлення ставлення до неї; побудова висловлювань у формі монологу, діалогу відповідно до ситуації або без неї) і комунікативних завдань. Наведемо приклади. **Complete the sentences with the words from the box. Check your answers.** (Заповніть речення словами, що знаходяться у рамці. Перевірте свої відповіді):

Fill in the words from the box in the correct form

Pat ... her exams with flying colours last week.

He is .....his driving test next week.

I'm not surprised he ....his exams, he didn't revise at all.

FAIL PASS TAKE

Check the answers

Pat **passed** her exams with flying colours last week.

He **is taking** his driving test next week.

I'm not surprised he **has failed** his exams, he didn't revise at all.

Рис. 2. Фрагмент мультимедійної навчальної презентації «Exams and qualifications»

While watching complete the sentences. Check your answers. (Упродовж перегляду відео заповніть пропуски у реченнях. Перевірте свої відповіді).

Complete the sentences while watching the video

❧

❧ Ten percent of Florida _____ failed the test this year and, thus, cannot get a scholastic diploma.

❧ While the test does contain some questions, many are easy and presented in a _____.

❧ You must _____ through this life if you want to succeed.

❧ Testing is necessary to impose _____.

❧ The threatened boycott is foolish but _____.

Check your answers

❧

❧ Ten percent of Florida **high school students** failed the test this year and, thus, cannot get a scholastic diploma.

❧ While the test does contain some questions, many are easy and presented in a **multiple choice format**.

❧ You must **earn your way** through this life if you want to succeed.

❧ Testing is necessary to impose **academic discipline**.

❧ The threatened boycott is foolish but **instructive**.

Рис. 3. Фрагмент мультимедійної навчальної презентації «Exams and qualifications»

In groups discuss the following questions (Обговоріть у групах такі запитання): What is the role of ZNO (Ukrainian national testing) (Яка роль ЗНО)? What are its positive sides and drawbacks (Які його переваги і недоліки)? How to pass tests successfully (Як скласти іспит успішно)?

Отже, як видно з прикладів, робота з мультимедійними навчальними презентаціями передбачає виконання вправ і завдань, що спрямовані на взаємопов'язаний розвиток у майбутніх учителів-філологів навичок і вмінь професійного іншомовного спілкування у чотирьох видах мовленнєвої діяльності.

На рис. 1 представлено етапи навчання із застосуванням мультимедійних презентацій, що підпорядковані логіці пізнання навчального матеріалу [13]. Так, на стимулювально-мотиваційному *етані*, що передбачає актуалізацію попереднього досвіду і мотивацію студентів до вивчення нового професійно зорієнтованого іншомовного матеріалу, нівелювання певних фонетичних, лексичних, граматичних труднощів, пов'язаних із розумінням інформації, що презентується, використовуються наочні, текстові, комбіновані презентації-демонстрації інформативного або проблемного спрямування [15]. Їх мета – створити належну атмосферу спілкування, зняти фонетичні, лексичні, граматичні труднощі, стимулювати студентів до обговорення порушених питань, підготувати до основної частини заняття, проінформувати про його цілі. Це забезпечує вмотивованість процесу навчання, стимулює до вивчення нового іншомовного матеріалу. Проілюструємо зразками вправ.

Look through the pictures. What do they have in common? Discuss in pairs: What makes a teacher GOOD? (Перегляньте малюнки. Що їх об'єднує? Обговоріть у парах: що робить учителя хорошим учителем?):

Рис. 4. Фрагмент мультимедійної навчальної презентації «The profession of a teacher»

Презентаційний етап пов'язаний із введенням нового мовного і мовленнєвого матеріалу за допомогою наочних, текстових або комбінованих презентацій-демонстрацій, комунікативних мультимедійних навчальних презентацій з лексичною

або граматичною домінантою, презентацій-тем [14], [16]. Наведемо далі приклади підготовлених нами презентацій-демонстрацій, що застосовуються на цьому етапі:

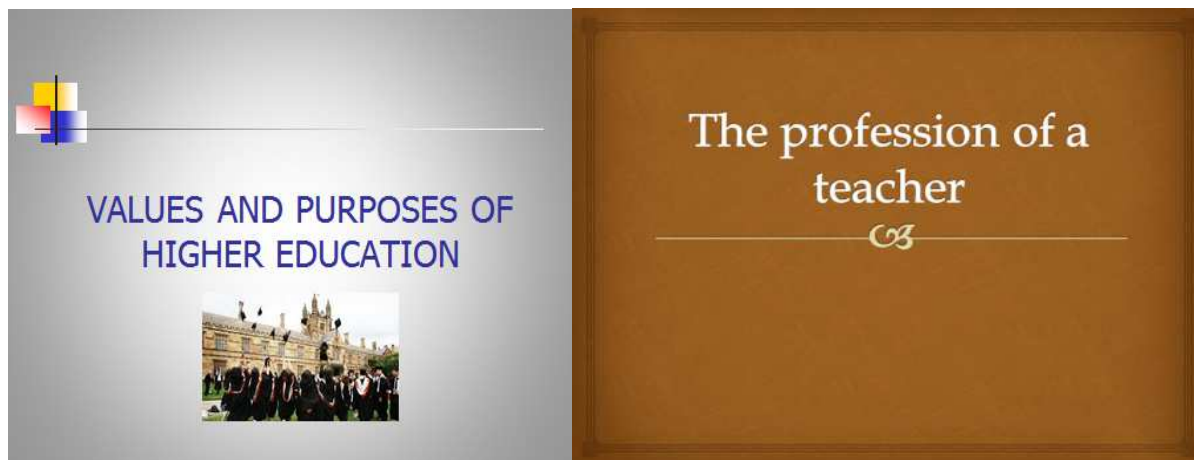

Рис. 5. Фрагменти мультимедійних навчальних презентацій «Values and Purposes of Higher Education», «The Profession of a Teacher»

Ураховуючи діяльнісний характер презентації навчального матеріалу і його комунікативне спрямування, вважаємо, що використання цих видів мультимедійних презентацій забезпечує реалізацію практичної форми пред'явлення навчального матеріалу, характерної для комунікативно-діяльнісного підходу і ним зумовленої.

Зважаючи на особливості будови комунікативних презентацій-тем [14, с. 61-62], робота з ними передбачається на відповідних етапах заняття. Так, використання мультимедійних навчальних презентацій на *мовно-когнітивному етапі* спрямоване на формування у студентів мовних навичок і мовленнєвих умінь, які забезпечують безпомилкове використання набутих знань у спілкуванні. Наприклад:

Substitute the underlined expressions in the extract with their synonyms (Замініть виділені вирази в уривку їхніми синонімами).

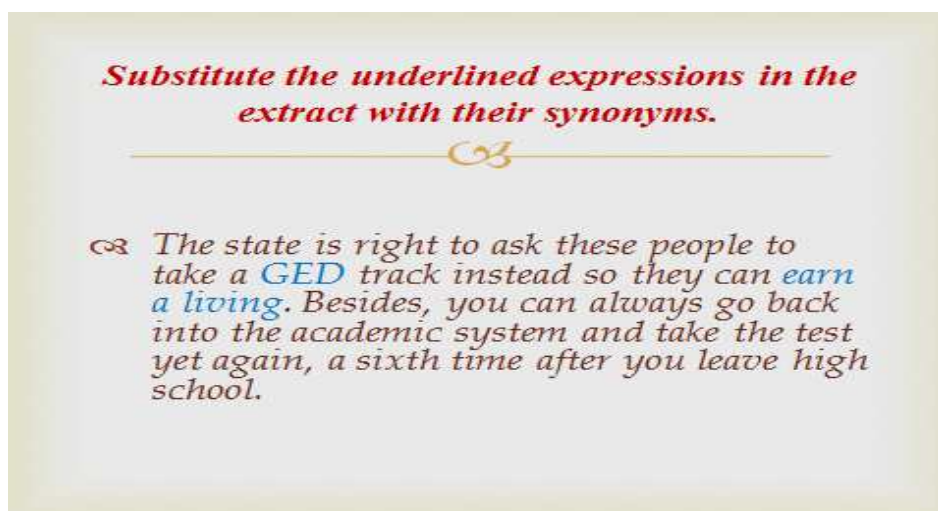

Рис. 6. Фрагмент мультимедійної навчальної презентації «Exams and qualifications»

Творчо-ситуативний етап передбачає формування у майбутніх учителів-філологів уміння застосовувати засвоєний матеріал у різноманітних ситуаціях спілкування. Використання комунікативних презентацій-тем на цьому етапі передбачає

виконання професійно зорієнтованих умовно-мовленнєвих, мовленнєвих вправ та комунікативних завдань [15]. Такі види роботи вимагають прояву навичок працювати самостійно, а також взаємодіяти з іншими учасниками проекту, стимулюють творчий потенціал, здатність критично мислити, вміння оцінювати і добирати, компонувати необхідну інформацію. Це забезпечує набуття майбутніми вчителями-філологами навчального і комунікативного досвіду, стимулює розвиток професійно значущих якостей (самостійність, компетентність, перцептивність, комунікабельність), вміння оцінювати і регулювати свою діяльність, а також підвищує інтерес до процесу навчання і майбутньої спеціальності. Вважаємо, що їх виконання створює сприятливі умови для особистісного і професійного розвитку і саморозвитку майбутніх учителів-філологів.

Важливе місце серед мультимедійних навчальних презентацій, спрямованих на оволодіння майбутніми вчителями-філологами навичками і вміннями професійного іншомовного спілкування, відводиться тим, що забезпечують зворотну інформацію про рівень засвоєння навчального матеріалу. Використання контрольних презентацій [14, с. 62-63] зорієнтоване, передусім, на розвиток оцінювально-регулятивних умінь майбутніх учителів-філологів, а також відповідних професійно значущих якостей (самостійності, самокритичності). Зазвичай, презентація-контроль застосовується нами на *аналітично-оцінювальному етапі* або на спеціальному підсумковому занятті з метою діагностики, самодіагностики, оцінювання і самооцінювання результатів навчання. Принагідно зазначимо, що мультимедійна навчальна презентація-контроль передбачає роботу у групі з подальшим загальним обговоренням результатів, хоча з нею можна працювати й індивідуально, наприклад, у позааудиторний час. Наведемо приклади.

Check yourself. Choose the right answer (*Перевірте себе. Оберіть правильну відповідь*).

Рис. 7. Фрагмент мультимедійної навчальної презентації «British and American education quiz»

Зважаючи на особистісно орієнтовне і комунікативно-діяльнісне спрямування змісту професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів, зростає пріоритетність *методів і форм організації навчальної діяльності* засобами мультимедійних навчальних презентацій, що забезпечують соціальну взаємодію майбутніх учителів-філологів у процесі професійно спрямованої комунікації. Як видно на рис.1, такими можуть бути інтерактивні методи (рольова гра, ділова гра, бесіда, творча робота), що дозволяють виконувати фахово зорієнтовані комунікативні завдання, передбачені у змісті мультимедійної навчальної презентації [17]. Вони спрямовані на формування у майбутніх учителів-філологів готовності до роботи у колективі, апелюють до особистого досвіду і формують толерантне ставлення до всіх

учасників взаємодії, виховують відповідальність за ефективність виконаного завдання, критичне ставлення до себе і результатів своєї діяльності. На думку дослідників, яку ми поділяємо, зазначені методи роботи мотивують навчання, надають йому більшої прагматичності, демонструють студентам можливі професійні і соціальні форми взаємодії, що вимагають відповідної професійної комунікативної поведінки [2].

За формою роботи мультимедійні навчальні презентації поділяються на індивідуальні і групові. Більшість презентацій, підготовлених викладачем, застосовуються на практичному занятті, утім, лінійні або гіпермедійні мультимедійні навчальні презентації [14, с. 60-64] можуть бути корисними для самостійного опрацювання навчального матеріалу вдома. Гіпермедійні презентації є більш інформаційно насиченими, оскільки їх зміст складають додаткові матеріали, пояснення, що подаються у вигляді гіперпосилань. Їх застосування, на наш погляд, забезпечує реалізацію особистісно орієнтованого підходу до змісту професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів.

На нашу думку, особливої уваги заслуговують презентації, підготовлені студентами. Вони можуть бути індивідуально підготовленими або груповими [14, с. 64-65]. Наявність вибору теми презентації і форми роботи з нею забезпечує реалізацію особистісно орієнтованого підходу до організації професійної іншомовної підготовки майбутніх учителів-філологів. Утім, такий вид роботи вимагає певної координації з боку викладача: добір теми, матеріалу для презентації, надання інформації щодо єдиної структури, тривалості демонстрації і кількості слайдів, критеріїв оцінювання роботи [17]. Використання презентацій у формі самостійної роботи забезпечує розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів, уміння працювати і взаємодіяти в колективі (якщо презентація групова). Студенти вчаться бути динамічними, комунікабельними, толерантними, самостійними. Окрім того, такі види діяльності вимагають уміння працювати з інформацією, критично її оцінювати, обробляти, презентувати. Це означає, що підготовка презентації і її проведення стимулює розвиток практичних умінь майбутніх учителів-філологів, здатності оцінювати і регулювати свою діяльність і її результати, що є актуальним у контексті проблеми формування професійної іншомовної компетентності майбутніх учителів.

Застосування мультимедійних навчальних презентацій передбачає комплексне використання *традиційних засобів навчання*. Дидактична цінність підручника як основного засобу реалізації змісту навчання й інших засобів ні в якому разі не заперечується. Проте, якщо порівнювати зміст мультимедійних презентацій з навчальним матеріалом, представленим у традиційних засобах, слід зазначити зменшення обсягу текстової інформації, її структурованість, розподіл у часі й одночасне збільшення наочного матеріалу. У цьому зв'язку вважаємо, що викладач, плануючи заняття, має враховувати час і обсяг навчального матеріалу, що презентується за допомогою мультимедійних навчальних презентацій, його поділ по слайдах, їх кількість і термін роботи з кожним з них. Важливим є вміння педагога поєднувати презентації з традиційними засобами, уникаючи одноманітності пред'явлення навчальної інформації, аби досягти поставлених цілей заняття.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Резюмуючи, зауважимо, що оптимальність системи вправ і завдань (кількісний і якісний склад, раціональна організація) у мультимедійних навчальних презентацій та особливості їх використання у межах пропонованого середовища, визначалася нами за результатами експериментального навчання, що проходило за спеціально підготовленими навчальними матеріалами у формі тематичних модулів упродовж

2016–2017 н. р. на базі Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. У разі необхідності ці матеріали коригувалися, що давало можливість поетапно конструювати і вдосконалювати зміст мультимедійних навчальних презентацій. Ефективність кількісного і якісного складу презентацій перевірялася викладачами і студентами-учасниками експерименту. За результатами анкетування викладачів, мультимедійні навчальні презентації отримали схвальні відгуки: 91% викладачів і 93% студентів висловили позитивне враження від використання мультимедійних навчальних презентацій у процесі навчання; більше половини респондентів (85%) відзначили раціональний розподіл навчального матеріалу, а також професійну спрямованість вправ і завдань у них; переважна більшість (81%) викладачів вказали на доцільність створення методичних рекомендацій, що допомагають планувати і проводити заняття з використанням презентацій; середній коефіцієнт навченості майбутніх філологів за формулою В. П. Беспалька [18, с. 56] становив 0,78, що підтверджує ефективність наших пошуків.

Отже, використання професійно спрямованого навчального іншомовного інформаційно-комунікативного середовища, систематизація й узагальнення досвіду впровадження мультимедійних навчальних презентацій на заняттях з курсу «Англійська мова професійного спрямування» за спеціальністю «Освіта» забезпечує засвоєння знань, накопичення особистісного досвіду, стимулює особистісний та професійний розвиток майбутніх учителів-філологів. Перспективою подальшого дослідження вбачаємо створення електронного банку мультимедійних навчальних презентацій для майбутніх учителів-філологів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] "Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут філології (офіційна) " [Електронний ресурс]. Доступно: <http://univ.kiev.ua/ua/departments/philology/>.
- [2] В. Г. Редько, *Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика: монографія*, Київ, Україна.: Генеза, 2012.
- [3] П. И. Образцов, *Методы и методология психолого-педагогического исследования*, СПб.: Питер, 2004.
- [4] Е. С. Полат, *Новые педагогические и информационные технологии в системе образования*. Москва : Академия, 2003.
- [5] Т. В. Зубенко, "Організація іншомовного комунікативного середовища у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи", *Науковий вісник Миколаївського державного університету: Зб. наук. Праць*, Вип. 20: Педагогічні науки, Т. 1, Миколаїв: МДУ, с. 206-211, 2008.
- [6] М. А. Бовтенко, *Компьютерная лингводидактика : учеб. пособие*, Новосибирск, Россия: НГТУ, 2000.
- [7] Г. О. Головченко, *Дидактичний інформаційний простір як нова педагогічна технологія: навч. пос.*, Миколаїв, Україна: Тетра, 2004.
- [8] А. М. Гуржій, В. В. Лапінський, "Теоретичні засади і практика створювання і використання електронних освітніх ресурсів". [Електронний ресурс]. Доступно: <http://lib.iitta.gov.ua/60271/1/15.pdf>.
- [9] Н. П. Дементієвська, Н. В. Морзе, "Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів", *Інформаційні технології і засоби навчання: зб. наук. праць*, Інститут засобів навчання АПН України, К.: Атіка, с. 116-122, 2005.
- [10] В. В. Лапінський, "Навчальне середовище нового покоління та його складові", *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова*, Серія №2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб. наукових праць, Київ, Україна.: НПУ імені М.П.Драгоманова, № 6 (13), с. 26-32, 2008.
- [11] А. В. Рунов, "Особенности коммуникативной среды в моделях информационного общества". [Електронний ресурс]. Доступно: <http://www.dslib.net/soc-struktura/osobennosti-kommunikativnoj-sredy-v-modeljah-informacionnogo-obwestva.html>.
- [12] С.Ю. Ніколаєва, *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів*, К.: Ленвіт, 2013.

- [13] А. Н. Щукин, *Обучение иностранным языкам: Теория и практика: учебн. пос. для препод. и студ.*, М.: Филоматис, 2006.
- [14] Н. В. Сорокіна, “Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів засобами мультимедійних технологій”, дис. канд. пед.наук, Нац. пед. унів. ім. М. П. Драгоманова, Київ, Україна, 2016.
- [15] Н. В. Сорокіна, Л. Г. Смовженко, “Конструювання змісту мультимедійних навчальних презентацій з англійської мови для майбутніх вчителі-філологів”, *Ars Linguodidacticae.* – Інститут філології КНУ ім. Тараса Шевченка, Київ, Україна, №1, с. 36-42, 2017.
- [16] Н. В. Сорокіна, Л. Г. Смовженко, “Технологічні етапи використання мультимедійних презентацій у процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів” *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, IV (44), вип. 92, Будапешт, Угорщина, с. 54-57, 2016.
- [17] Л. Г. Смовженко, Н. В. Сорокіна, “Метод проєктів як спосіб формування англійської соціокультурної компетентності студентів-сходознавців”, *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, IV (54), вип. 126, Будапешт, Угорщина, с. 40-43, 2017.
- [18] В. П. Беспалько, “Опыт разработки и использования критериев качества знаний” , *Сов.педагогика*, № 4, с. 52-69, 1968.

Матеріал надійшов до редакції 12.02.2018 р.

СОЗДАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЙ УЧЕБНОЙ ИНОЯЗЫЧНОЙ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНОЙ СРЕДЫ ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ-ФИЛОЛОГОВ

Сорокіна Наталя Владимировна

кандидат педагогических наук,

ассистент кафедры методики преподавания украинского и иностранных языков и литератур Института филологии

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, г. Киев, Украина

ORCID ID 0000-0003-3997-2205

n.sorokina@knu.ua

Смовженко Людмила Григорьевна

кандидат педагогических наук,

доцент, доцент кафедры методики преподавания украинского и иностранных языков и литератур Института филологии

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, г. Киев, Украина

ORCID ID 0000-0003-2400-8990

smovzhenko17@gmail.com

Аннотация. В статье представлено теоретическое обоснование алгоритма создания и реализации профессионально ориентированной учебной иноязычной информационно-коммуникативной среды для будущих учителей-филологов. Центральное место профессионально ориентированной учебной иноязычной информационно-коммуникативной среды принадлежит мультимедийным учебным презентациям, содержание которых предусматривает отбор учебного материала в соответствии с условиями Программы и обусловлено современными подходами к организации профессиональной иноязычной подготовке будущих учителей-филологов, а именно компетентностным, личностно ориентированным и коммуникативно-деятельностным. Актуальность работы определена поиском новых путей создания профессионально ориентированной учебной иноязычной информационно-коммуникативной среды для будущих учителей-филологов, потребностью внедрения в учебный процесс мультимедийных учебных презентаций (курс «Английский язык профессиональной направленности» по специальности «Образование»). Установлено, что использование мультимедийных учебных презентаций по иностранному языку разных видов, а именно наочных, презентаций-тем, презентаций с лексической и грамматической доминантами, комбинированных и других на соответствующих этапах занятия (стимуляционно-мотивационном, презентационном, языково-когнитивном, творчески-ситуативном, аналитико-оценочном) вместе с традиционными средствами обучения помогают развивать

познавательные способности будущих учителей-филологов, формировать умения находить пути разрешения учебных проблем благодаря использованию разнообразных форм коммуникативной деятельности. Экспериментально доказано, что конструирование профессионально направленной учебной информационно-коммуникативной среды с использованием мультимедийных учебных презентаций стимулирует личностное и профессиональное развитие будущих учителей, повышает интерес к будущей профессии. Определено, что имплементация мультимедийных презентаций должна быть методически оправданной и зависит от готовности и умения педагога комбинировать презентации и традиционные средства обучения для достижения оптимальных результатов профессиональной иноязычной подготовки будущих учителей-филологов.

Ключевые слова: профессионально ориентированная учебная иноязычная информационно-коммуникативная среда, будущие учителя-филологи, мультимедийные учебные презентации, этапы обучения.

CREATION OF PROFESSIONALLY DIRECTED EDUCATIONAL FOREIGN INFORMATIVELY-COMMUNICATIVE ENVIRONMENT FOR FUTURE TEACHERS-PHILOLOGISTS

Nataliia V. Sorokina

PhD in Pedagogy, Associate Professor

Department of the Ukrainian and Foreign Languages and Literatures Teaching, Philology Institute

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0003-3997-2205

n.sorokina@knu.ua

Liudmyla G. Smovzhenko

PhD in Pedagogy, Associate Professor

Department of the Ukrainian and Foreign Languages and Literatures Teaching, Philology Institute

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0003-2400-8990

smovzhenko17@gmail.com

Abstract. The article offers the theoretical ground of algorithm creation and realization of the professionally directed educational foreign informatively-communicative environment for future teachers-philologists. The central place of the professionally directed educational foreign informatively-communicative environment belongs to multimedia educational presentations, the maintenance of which is the selection of educational material in accordance with the requirements of Program and predefined by the modern trends in organization the professional foreign future teachers-philologists teaching such as competent, learner centred and communicative approaches. Actuality of work is predefined by the search of new ways of creation the professionally directed educational informatively-communicative environment for future teachers-philologists, by the requirement of multimedia educational presentations introduction into the educational process (course "English for professional aspiration" after speciality "Education"). The introduction of multimedia educational presentations of various types such as visual, presentations-topics, with lexical and grammatical dominants, combined etc. on relevant stages of the lesson (stimuli-motivational, presentational, lingua-cognitive, creative-situational, analytical-assessing) combined with traditional means of teaching helps to develop future teachers-philologists' cognitive abilities, forms the skills to find the ways of educational problems solving due to adding various forms of communicative activities. It is experimentally proved that constructing of the professionally directed educational foreign informatively-communicative environment with multimedia educational presentations stimulates personal and professional development raises the interest to the future profession. The implementation of the multimedia educational presentations should be maintained regarding methodological requirements and depend on the teacher's readiness and his professional skills to combine the presentations with traditional means to reach the goals the future teachers-philologists professional foreign language preparation.

Keywords: educational foreign informatively-communicative environment; future teachers-philologists; multimedia educational presentations; stages of learning.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Taras Shevchenko National University of Kyiv. Institute of Philology (official), [Online]. Available: <http://univ.kiev.ua/ua/departments/philology/>
- [2] V.G. Red'ko, *Means of communicative competence formation in the content of school course books of foreign languages. Theory and practice: monograph*, Kyiv, Ukraine.: Geneza, 2012. (in Ukrainian).
- [3] P.I. Obratsov, *Methods and methodology of psychology-pedagogical research*, St.Petersburg: Piter, 2004. (in Russian)
- [4] E.S. Polat, *New pedagogical and information technologies in the education system*, Moscow: Academia, 2003. (in Russian)
- [5] T.V. Zubenko, "Organizing foreign communicative environment in professional preparation of the primary foreign language teacher", *Naukoviy visnyk Mykolaiiv State University*, Issue 20: Pedagogical Science, T.1, Mykolaiiv: MDU, p.206-2011, 2008. . (in Ukrainian).
- [6] M.A. Bovtenko, *Computer lingvodidactics : a manual*, Novosibirsk, Russia: NGTU, 2000. (in Russian).
- [7] G.O. Golovchenko, *Didactic informational environment as a new pedagogical technology: a manual*, Mykolaiiv, Ukraine: Tetra, 2004. (in Ukrainian).
- [8] A.M. Gurzhiy, and V.V. Lapinsky, "Theoretic background and practice of making and using electronic learning resources", [Online]. Available: <http://lib.iitta.gov.ua/6027/1/15.pdf> (in Ukrainian).
- [9] N.P. Dementiivska, N.V. Morze, "Computer technologies for the development of teachers and students", *Information technologies and means of learning: zb. nauk. pr.*, Institute of the means of learning APN Ukraine, K.:Atika, p.116-122, 2005. (in Ukrainian).
- [10] V.V. Lapins'ky, "Educational environment of the new generation and its components", *Naukovy chasopys NPU after M.Dragomanov, Seria №2. Komputerno-orientovani systemy navchannya: zb.nukovyh pr.*, Kyiv, Ukraine: NPU after M. Dragomanov, №6(13), p.26-32, 2008. . (in Ukrainian).
- [11] A.V. Runov, "Peculiarities of the communicative environment in the models of informative society", [Online]. Available: <http://www.dslib.net/soc-struktura/osobennosti-kommunikativnoy-sredy-v-modeljah-informacionnogo-obwestva.html>
- [12] S. Y. Nikolayeva, *Methodology of teaching foreign languages and cultures: theory and practice: a manual for students of classic, pedagogical and linguistic universities*, K.: Lenvit, 2013. (in Ukrainian).
- [13] A.N. Shchukin, *Teaching foreign languages: Theory and practice: a manual for teachers and students*, M.: Philomatis, 2006. (in Russian).
- [14] N.V. Sorokina, "Formation of the future philologists' professional foreign competence by the means of multimedia", PhD (Candidate) thesis., M.P. Dragomanov National Ped. Univ Kyiv, 2016. (in Ukrainian).
- [15] N.V. Sorokina, and L.G. Smovzhenko, "Construction of the content for the multimedia educational presentations in English for future teachers", *Ars Linguodidacticae*, Institute of Philology National University of Kyiv, Ukraine, № 1, p.36-42, 2017. (in Ukrainian).
- [16] N.V. Sorokina, and L.G. Smovzhenko, "Technological stages of using multimedia educational presentations in the process of future philologists' professional foreign preparation", *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, IV (44), Issue: 92, Budapest, Hungary, p. 54-57, 2016. (in Ukrainian).
- [17] L.G. Smovzhenko, and N.V. Sorokina, "Method of projects as the means of forming socio-cultural competence of students-orientalists", *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, IV (54), Issue: 126, Budapest, Hungary, p.40-43, 2017. (in Ukrainian).
- [18] V.P. Bepal'ko, "Experience of developing and using criteria of the knowledge quality" , *Sov. Pedagogika*, № 4, c.52-69, 1968 (in Russian).

